

Recenzii

Bishop Maxim of Western America, *Diary of the Council. Reflections from the Holy and Great Council at the Orthodox Academy in Crete, June 17-26, 2016*, Los Angeles, 2016, ISBN 978-1-936773-29-9, 139 p., cu mai multe fotografii.

Au apărut deja cărți despre Sinodul din Creta! Este și cazul acestui volum scris de Preasfințitul Maxim, episcop sârb pentru coasta de vest a Statelor Unite, care a participat la Sinodul din Creta și care este unul dintre cei mai erudiți episcopi de azi ai Bisericii Ortodoxe Sârbe și o speranță a acestei Biserici. Episcopul Maxim a publicat un fel de jurnal al Sinodului din Creta care conține în primul rând informații despre mersul acestuia, impresii generale, comentarii personale pe marginea documentelor emise de Sinod și a temelor acestora, câteva texte și scrisori prezentate Sinodului de membri ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, precum și fotografii luate în timpul Sinodului. Acest mic volum conține de asemenea două interviuri acordate de autor unor ziare înainte (ziarul sârbesc *Politika*; în volum este publicată o versiune extinsă a interviului sub titlul *Conciliaritate în lumina zilei*; p. 15-35) și după (ziarul *Weekly Magazine*; publicat în volum ca *Postscriptum*; p. 129-139) Sinod. Așa cum autorul declară în *Cuvântul înainte* al volumului (p. 7-10), acesta a fost scris la cererea mai multor persoane din Serbia, Franța și Statele Unite, care, știind că Preasfinția Sa va fi parte a delegației Bisericii Ortodoxe Sârbe, l-au rugat să scrie un fel de jurnal, astfel încât să afle cât mai multe despre Sinod (p. 7). De asemenea, autorul speră ca efortul său livresc să ajute la îndepărtarea unor prejudecăți legate de Sinod (p. 8). Pot deja să afirm că, în opinia mea, lecturarea acestui scurt volum ar putea îndepărta anumite prejudecăți legate de Sinod.

Jurnalul este organizat în mod cronologic. Sunt descrise fiecare dintre zilele „lucrătoare” ale Sinodului, adică acelea în care s-au ținut sesiuni de lucru, respectiv 20-25 iunie, precum și impresii despre Sfânta Liturghie celebrată în Duminica Tuturor Sfinților din 26 iunie. Din volum aflăm numeroase detalii importante, inaccesibile prin sursele oficiale ale Sinodului, dintre care amintesc aici doar câteva: în timpul Sinodului a avut loc o „întâlnire specială” între delegația românească și cea sârbească (p. 43-44) spre a discuta o „problemă jurisdicțională” ridicată în plenul Sinodului de unul dintre episcopii sârbi (p. 46); se explică cum anume a apărut în mediul virtual fotografia în care, chipurile, unii reprezentanți ai Bisericii Romano-Catolice ar fi coliturghisit cu ortodocșii la Mănăstirea Gonia (p. 61); delegația Bisericii Ortodoxe Sârbe a discutat serios, cel mai probabil în noaptea de 23-24 iunie, posibilitatea de a părăsi Sinodul (p. 67), aceasta după ce înainte de începerea acestuia și-a anunțat participarea, apoi neparticiparea și în final, totuși, participarea; discuțiile legate de posibilitatea ca din baza militară americană din Creta să se fi ascultat conținutul sesiunilor Sinodului și răspunsul înțelept dat de cineva care participa la Sinod că, dacă lucrurile chiar stau așa „ei vor avea parte de o lecție gratis de teologie” (p. 76); zvonurile că tinerii ortodocși americani care au fost responsabili cu chestiunile practice ale Sinodului ar fi fost parte a „serviciilor de informații americane” sunt demontate (p. 95) etc.

De asemenea micul volum se constituie drept o primă analiză preliminară a documentelor Sinodului. Astfel aflăm că cele șase texte acceptate, la care se adaugă Mesajul și

Enciclica Sinodului conține 130 de referințe biblice și peste 30 de referințe patristice și imnografice (p. 111), ceea ce este o dovadă a autenticității lor conținut ortodox. Consiliul Mondial al Bisericilor este amintit de șase ori, iar „mișcarea ecumenică” de cinci ori (p. 111), ceea ce arată dimensiunea ecumenică modernă a Sinodului. Valoroase mi se par de asemenea și comentariile autorului pe marginea principalelor teme ale documentelor Sinodului și detaliile oferite cu privire la discuțiile pe marginea unor termeni sau a unor teme de doctrină și practică. Astfel aflăm detalii despre discuțiile purtate în jurul noțiunii de „persoană” (p. 47-48), a postului înțeles ca „icoană a viitorului” (p. 53-54); a căsătoriei (p. 74-75) etc. Comentariile personale ale autorului relevă seriozitatea cu care s-a pregătit pentru acest Sinod. Aceste comentarii cuprind numeroase apeluri la trecutul istoric și la experiența Bisericii cu privire la sinodalitate, precum și la reflecțiile marilor teologi ortodocși ai secolului al XX-lea. De asemenea autorul nu ezită să-și prezinte opinia personală cu privire la anumite chestiuni delicate. În primul rând înțelegem din volum că Preasfinția Sa s-a numărat printre episcopii care au dorit participarea Bisericii sale la Sinod. Pledoaria sa a fost rezumată în capitolul *De ce ar trebui să participăm la sinodul din Creta?* (p. 11-14; vezi și p. 92). Opinii personale sunt exprimate cu privire la absența celor patru Biserici Ortodoxe de la sinod (p. 73; p. 92-93); inițiativa – propusă de „Patriarhul român” și preluată de unii membri ai delegației sârbe – de începere a unui proces conciliar în cadrul Bisericii Ortodoxe (p. 86-87); receptarea sinoadelor în general și a sinodului din Creta în special (p. 97 și urm.)

Dintre documentele transmise Sinodului și publicate în volum cu litere albe pe fond roșu, merită amintită o „declarație” citită de episcopii sârbi Grigorie și Maxim (autorul), ambii slujind diaspora sârbă americană, a tinerilor sârbo-americani cu privire la post (p. 55-57). Acest document ar putea fi folosit, în opinia mea, ca mostră de discernământ ortodox astăzi.

Pozele publicate în micul volum nu sunt, din păcate, explicate. Cele mai multe arată prezența delegației sârbe la Sinod.

Fără îndoială că acest volum va intra în istorie ca unul dintre primele izvoare auxiliare pentru studierea Sinodului din Creta tocmai pentru că a fost scris la atât de scurtă vreme după ținerea sinodului și pentru că a fost scris de un participant membru al uneia dintre delegațiile Bisericilor Ortodoxe prezente la Sinod. Cu tot respectul pentru Preasfințitul Maxim, pe care-l cunosc personal și pe care-l apreciez foarte mult, impresiile Preasfințitului Sale nu sunt cu totul neutre, ci reprezintă și, în parte apără, poziția Bisericii Ortodoxe Sârbe. În afară de informațiile despre chestiunea jurisdicțională dintre Biserica Ortodoxă Română și cea Sârbă descrisă mai sus, mai trebuie adăugat că între principalii contribuitori la Sinod nu este amintit niciun membru al delegației Bisericii Ortodoxe Române, în schimb – și pe bună dreptate! – doi membri ai delegației sârbești (p. 42).

Pr. Conf. Dr. Habil Daniel Buda

Răzvan Codrescu, *Introducere în Creștinism*, Editura Christiana, București, 2016, 471p. ISBN: 978-973-1913-91-9

Eseistul, poetul, dascălul, publicistul, (redactor șef al publicației „Puncte Cardinale”, redactor literar al Editurii „Anastasia”, director literar al Editurii Christiana) și alesul om